

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมโลกยุคปัจจุบันที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วแต่ในขณะเดียวกันกระแสแห่งการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืนกลับทวีมากขึ้นตามลำดับ ผู้คนจำนวนมากไม่เพียงตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่เท่านั้น แต่ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน ซึ่งเป็นองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการใช้ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ของคนในชุมชนหรือท้องถิ่นในการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต และมีการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เช่น ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค วิธีการคัดเลือกสมุนไพร ความรู้ในด้านต่างๆ เกี่ยวกับพืชและสัตว์ในการใช้เป็นตัวยารักษาโรค และประชากรโลกจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามจะไม่สามารถดำรงชีวิตได้โดยปราศจากอาหารหรือยารักษาโรคที่ได้มาจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการศึกษาขององค์การอนามัยโลกพบว่า ประชากรร้อยละ 80 ที่อาศัยอยู่ในประเทศกำลังพัฒนายังคงต้องพึ่งพาอาศัยการรักษาโดยวิธีการทางการแพทย์แบบดั้งเดิม¹ ผลลัพธ์ที่ยาพื้นบ้านจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชากรและยังมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ประเทศไทยมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์มากที่สุดประเทศหนึ่งในโลก และที่ผ่านมามีภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านในประเทศกำลังพัฒนาได้ถูกนำเอาไปใช้เป็นวัตถุดิบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายจากการลงทุนด้านการวิจัย ดังนั้นประเทศอุตสาหกรรมจึงแสวงหาแหล่งวัตถุดิบทางสมุนไพร ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาในทางอุตสาหกรรมยาอาหารและเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศอุตสาหกรรม นักวิจัยของประเทศที่พัฒนาแล้วได้เข้าไปสำรวจและคัดเลือกทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเทศกำลังพัฒนาโดยไม่ได้รับอนุญาต เมื่อได้รับทำการพัฒนาปรับปรุง สิ่งที่ได้รับการปรับปรุงขึ้นนั้นจะถือว่าเป็นเทคโนโลยีใหม่ นับเป็นการแสวงหาประโยชน์

¹ WHO/IUCN/WWF, Guideline for the Conservation of Medicinal Plants, Gland, Switzerland, 1993.

โดยไม่ชอบจากประเทศที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนใหญ่ก็คือประเทศที่พัฒนาแล้วในยุโรปและอเมริกา ซึ่งประเทศเหล่านั้นเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่เพียบพร้อมไปด้วยทุนและเทคโนโลยี แต่ขาดแคลนทรัพยากรชีวภาพ

ปัญหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านไทยที่มักจะเคยได้ยินในกระแสปัจจุบัน ท่ามกลางกระแสแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ ความพยายามในการสร้างระบบเพื่อคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ การแสวงหาประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะชาวต่างชาติที่ต้องการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านไปพัฒนา และผูกขาดแสวงหากำไร เหตุที่ประเทศพัฒนาแล้วไม่ให้การยอมรับและเคารพในสิทธิเหนือภูมิปัญญาท้องถิ่นเนื่องมาจากแนวคิดของประเทศที่พัฒนาแล้วถือว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่เป็นสาธารณะ (Public Domain) ใครก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยการนำสิ่งเหล่านี้ไปพัฒนาหรือวิจัย จนอยู่ในรูปที่อาจรับการคุ้มครองเป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประเภทใดประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะก็คือ สิทธิบัตรและลิขสิทธิ์นั้น ซึ่งสามารถกีดกันไม่ให้บุคคลอื่นใช้หรือผลิตผลิตภัณฑ์ที่ใช้ภูมิปัญญาดังกล่าว โดยไม่มีการให้ผลตอบแทนแก่ชุมชนท้องถิ่นหรือประเทศซึ่งเป็นแหล่งที่มาของทรัพยากรแต่อย่างใด ในช่วงที่ผ่านมาเราเห็นกรณีการที่ต่างประเทศหรือบริษัทขนาดใหญ่เข้ามาใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นจำนวนมากกรณีพืชสมุนไพร เช่น เปล้าน้อย และกวาวเครือ

กรณีเปล้าน้อย (*Croton sublyratus*) พืชสมุนไพรพื้นบ้านของไทย มีลักษณะเป็นไม้พุ่มไม่สูงมากนัก ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติในประเทศไทย มีสรรพคุณโดยใช้ใบในการบำรุงธาตุ ใช้ดอกแก้พยาธิ ลูกคองสุรากินขับโลหิตระดูในเรือนไฟ เปลือกและกะพี้ช่วยย่อยอาหารแก้เลือดร้อน แก่นขับเลือดหนองให้ตกและขับไล่เห็บ รากขับผายลม และมีประเทศญี่ปุ่นได้ศึกษาวิจัยต้นเปล้าน้อยและจดทะเบียนสิทธิบัตรสารสกัดจากเปล้าน้อยในชื่อ เปลาโนทอล (Plaunotol)² และให้ผลผลิตยาจาก

² Process for extraction and purification of plaunotol, United States Patent 5264638, <<http://www.freepatentsonline.com/5264638.html>> และ Geranylgeraniol-18-hydroxylase from croton sublyrutus, United States Patent 5879916, <<http://www.freepatentsonline.com/5879916.html>>.

เปล่าน้อยจำหน่าย โดยใช้ชื่อทางการค้าว่า “เคลเน็กซ์” (Kelnac)³ เป็นยารักษาโรคกระเพาะที่สกัดจากเปล่าน้อยที่ปลูกในไทย โดยญี่ปุ่นผลิตและส่งออกไปขายประเทศต่างๆ ทำกำไรมหาศาล จนเป็นยาขายดีมูลค่าปีละหลายพันล้านบาท ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าบริษัทญี่ปุ่นได้สิทธิบัตรในตัวยา เปลาโนทอล (Plaunotol) จากทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทย ถือเป็นการขโมยภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยและเป็นการปิดกั้นการวิจัยและพัฒนาของไทย ทำให้ประเทศไทยที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่กลับไม่สามารถใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนได้อย่างเต็มที่

กรณีกวาวเครือ (Pueraria mirifica) เป็นพืชสมุนไพรสำคัญของไทยซึ่งรู้จักแพร่หลายกันในหมู่หมอยาพื้นบ้าน และมีการใช้กันมานาน ในฐานะสมุนไพรอายุวัฒนะ มีสรรพคุณทำให้ผิวพรรณนุ่มนวล และเต่งตึงและได้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเสริมความงามมานานหลายสิบปี แต่ขณะนี้ได้ถูกบริษัทญี่ปุ่น และบริษัทสหรัฐ นำสารสกัดจากกวาวเครือไปจดสิทธิบัตร บริษัทโคเซ (Kose Corporation) บริษัทเครื่องสำอางยักษ์ใหญ่ของญี่ปุ่นและของโลก และยาบริษัทชิราโต (Shiratori Pharmaceutical Co., Ltd.) ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองชิบะ (Chiba) ประเทศญี่ปุ่นจดสิทธิบัตรแล้ว สิทธิบัตรที่บริษัททั้งสองจดสิทธิบัตรเป็นสิทธิบัตรสหรัฐ โดยอ้างคุณสมบัติของสารสกัดจากกวาวเครือที่สามารถรักษาผิวพรรณไม่ให้เกิดริ้วรอยทั้งคุณสมบัติอื่นๆ เช่น ป้องกันการก่อตัวของเมลานิน (melanin formation inhibition) การจดสิทธิบัตรครั้งนี้ถือว่าการขโมยประวัติศาสตร์การจดสิทธิบัตรเปล่าน้อยของไทย และนำไปแสวงหาประโยชน์โดยไม่ได้ขออนุญาตจากประเทศไทยซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยอาศัยความรู้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทย จะทำให้บริษัทต่างประเทศมีความได้เปรียบทางการค้า โดยจะเข้ามาแทรกแซงส่วนแบ่งการตลาดกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรกวาวเครือจากประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสมุนไพรไทยเป็นอย่างมาก

ในส่วนของประเทศอื่นที่ถูกฉกฉวยภูมิปัญญาไปแสวงประโยชน์ได้แก่ กรณีการจดทะเบียนสิทธิบัตรการใช้ขมิ้นชันในการสมานแผลให้แก่นักวิจัยชาวอเมริกัน โดยสำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1995 ซึ่งสถาบันด้านวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมของประเทศอินเดียได้คัดค้านการจดทะเบียนสิทธิบัตร โดยให้เหตุผลว่าขมิ้นชันถูกใช้

³ “Plaunotol inhibits postprandial gastrin release by its unique secretin releasing action in humans”, Digestive Diseases and Sciences 35,9 (September 1990), pp.1440-1145.

เป็นยาสำหรับสมานแผลและผื่นคันบนผิวหนังในประเทศอินเดียมาเป็นเวลานานนับพันปี โดยมีหลักฐานบันทึกไว้ ทำให้ประดิษฐ์ดังกล่าวขาดความใหม่ สาระสำคัญในการรับจดทะเบียนสิทธิบัตร ดังนั้น สำนักสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าสหรัฐฯ จึงเพิกถอนสิทธิบัตรดังกล่าว⁴

ที่กล่าวมาเป็นตัวอย่างปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแสวงหาประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมิได้รับอนุญาต ซึ่งประเทศไทยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์จำนวนมากแต่ขาดการสนใจจากทั้งภาครัฐและภาคประชาชนจนกระทั่งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยจำนวนมากถูกประเทศพัฒนาแล้วนำไปวิจัยและจดทะเบียนเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศเหล่านั้น จากการแสวงหาผลประโยชน์จึงทำให้เกิดการเรียกร้องของประเทศกำลังพัฒนาซึ่งอุดมไปด้วยทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีการเคารพสิทธิของชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการเรียกร้องให้มีการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีสิทธิที่หวงกันไม่ให้ต่างชาติเข้ามาแสวงหาประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือความยินยอมจากเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อน แต่เนื่องจากการที่ประเทศอื่นนำไปวิจัยและจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้ประเทศไทยมีปัญหามิสามารถนำภูมิปัญญานั้นมาวิจัยและใช้ประโยชน์ได้ เพราะจะเกิดข้อพิพาทว่าเป็นการละเมิดบทบัญญัติทางทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนาปรับปรุงทรัพยากร สิ่งที่ได้รับการปรับปรุงขึ้นนั้นจะถูกถือว่าเป็นเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งเป็นผลผลิตทางปัญญาที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของผู้วิจัย ซึ่งการกระทำดังกล่าวนับว่าเป็นการดักตวงผลประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรมโดยกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ซึ่งเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ที่มีวัตถุประสงค์คือสร้างมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ส่งเสริมให้เกิดการคิดค้น เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและการค้า เนื่องจากการเจรจาอบอุรุกวัย (Uruguay Round) ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากร และการค้า หรือความตกลงแกตต์ ซึ่งทำให้มีการจัดตั้งองค์การการค้าโลก (WTO) ความตกลงว่าด้วยการค้า บริการ (GATT) และความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าหรือความตกลงทริปส์ ซึ่งถือเป็นความสำเร็จของประเทศที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากทำให้มีการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการค้าระหว่าง

⁴ นันทน อินทนนท์, "ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาและผลกระทบต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น", วารสารกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ, ปีที่ 16 (2546): น.147-148.

ประเทศครบถ้วนทุกประเทศ ทั้งสินค้าที่จับต้องได้ และบริการซึ่งจับต้องไม่ได้ รวมทั้งการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ประเทศที่พัฒนาแล้วอยู่ในฐานะเหนือกว่าประเทศที่กำลังพัฒนามาก และประเทศต่างๆ ที่ต้องการเข้าเป็นภาคีของ WTO จะต้องยอมรับพันธกรณีต่างๆ ตาม GATS และ TRIPS ด้วย ประเทศกำลังพัฒนาที่ประสงค์จะมีบทบาทในการค้าระหว่างประเทศต้องยอมรับพันธกรณีเหล่านี้ ข้อผูกพันตาม WTO จึงมีผลให้ประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งประเทศไทยได้คิดหามาตรการทางกฎหมาย เพื่อคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น

เมื่อประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีจำต้องปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ กล่าวคือ ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ซึ่งเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) และประเทศไทยจำต้องตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในการป้องกันการนำสมุนไพรออกนอกประเทศในลักษณะของการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ประเทศไทยนอกจากออกกฎหมายในลักษณะของการป้องกันการนำสมุนไพรออกนอกประเทศแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์ของการออกกฎหมายเป็นไปในลักษณะของการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ซึ่งคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่และอนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นเมือง หากบุคคลใดนำไปใช้ประโยชน์จะต้องขออนุญาตและจ่ายค่าตอบแทน และพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 ซึ่งให้ความสำคัญคุ้มครองแก้ตำรายาและตำราแพทย์แผนไทย รวมทั้งให้การคุ้มครองสมุนไพรด้วย แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านของไทยในกรณีที่ชาวต่างชาตินำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยไปใช้โดยไม่ถูกต้อง โดยอาศัยความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำไปแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่ขออนุญาตจากประเทศไทยซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ และทำให้ต่างประเทศมีความได้เปรียบทางการค้า โดยจะเข้ามีแบ่งส่วนในการตลาดกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรพื้นบ้านจากประเทศไทย เนื่องจากขอบเขตการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นค่อนข้างกว้างขวาง อีกทั้งยังไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับรูปแบบและขอบเขตที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังไม่มีหน่วยราชการใดที่มีหน้าที่ตามกฎหมายให้ต้องรับผิดชอบภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านโดยตรง นอกเหนือจากหน่วยงานที่มีกฎหมายให้การคุ้มครอง อีกทั้งในต่างประเทศก็มีเพียงไม่กี่ประเทศที่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน เช่น จีน อินเดีย ฟิลิปปินส์ เป็นต้น ดังนั้นมีความจำเป็นต้องศึกษาหาแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

โดยวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้ศึกษาจึงมุ่งที่จะศึกษาถึงเกี่ยวกับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านภายใต้ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ที่จะสามารถนำมาใช้เพื่อคุ้มครองทรัพยากรชีวภาพ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านโดยไม่ทำลายวัตถุประสงค์ของความตกลงดังกล่าว ตลอดจนศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านเพื่อนำมาเป็นแนวทางในแก้ไข ปัญหาต่างๆ ต่อไป และเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทยด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์ถึงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านภายใต้ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ว่ามีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันอย่างไรเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้กฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2.2 เพื่อให้ทราบว่าประเทศไทยมีแนวความคิดเกี่ยวกับความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านอย่างไร และในปัจจุบันมีบทบัญญัติกฎหมายใดบ้างที่ใช้ในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน และการบังคับใช้กฎหมายไทยในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านสัมฤทธิ์ผลเพียงใด ต้องแก้ไขในส่วนใดเพื่อการคุ้มครองประสพผลมากยิ่งขึ้น

1.2.3 เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านของต่างประเทศเพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ให้เห็นถึงแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการนำมาปรับปรุง แก้ไขในกฎหมายภายในประเทศไทย

1.2.4 เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านไปใช้โดยมิชอบ และปัญหาของกฎหมายไทยตลอดจนแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การคุ้มครองและการจัดการยาพื้นบ้านที่ปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอและขาดความเป็นเอกภาพในการคุ้มครองและการคุ้มครองยาพื้นบ้านจากปัญหาการนำไปใช้โดยมิชอบ ทั้งกฎหมายที่บังคับอยู่ขาดสภาพบังคับที่มีความเหมาะสมมีความซ้ำซ้อนกันและไม่มีความเป็นเอกภาพไปในแนวทางเดียวกัน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

1.3.1 เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านภายใต้ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านในประเทศไทย

1.3.2 เพื่อศึกษาว่ากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของไทยที่มีอยู่แล้วในขณะนี้สามารถให้ความคุ้มครองครอบคลุมไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านหรือไม่

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ขอบเขตของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึงประเด็นเรื่องการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น กฎหมายของประเทศไทย และความตกลงระหว่างประเทศในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก พ.ศ. 2542 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษาถึงความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) และมาตรการปกป้อง และรวมถึงศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการให้ความคุ้มครองยาพื้นบ้านของไทยในปัจจุบันจากตัวอย่างปัญหาจากการแสวงหาประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านโดยมิได้รับอนุญาตหรือมิได้แบ่งปันผลประโยชน์

1.5 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ วารสาร ตั๋วบทกฎหมาย บทความ งานวิจัย อินเทอร์เน็ต สิ่งพิมพ์ต่างๆ ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ และสอบถามจากเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านภายใต้กฎหมายของประเทศไทยและความตกลงระหว่างประเทศ เพื่อที่จะได้ประมวลเป็นข้อเสนอแนะในส่วนของการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติม กฎหมายของประเทศไทยในเรื่องการคุ้มครองภูมิปัญญาเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการศึกษาแนวความคิด และความสำคัญของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน ในการคุ้มครองภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศและ ภายใต้กฎหมายของประเทศไทย โดยการวางหลักเกณฑ์ของประเทศไทยต่อคุ้มครองภูมิปัญญา ยาพื้นบ้านว่ามุ่งคุ้มครองไปในทิศทางใดและมีปัญหาในการคุ้มครองอย่างไรบ้าง ทำให้ทราบว่า การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านภายใต้ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา ที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ว่ามีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันอย่างไรเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และ พัฒนาการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้กฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง เพื่อให้ทราบว่าประเทศไทยมีแนวความคิดเกี่ยวกับความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยา พื้นบ้านอย่างไร และในปัจจุบันมีบทบัญญัติกฎหมายใดบ้างที่ใช้ในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับยาพื้นบ้าน การบังคับใช้กฎหมายไทยในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยา พื้นบ้านสัมฤทธิ์ผลเพียงใด เพื่อการคุ้มครองประสพผลมากยิ่งขึ้น และทำให้ทราบว่า มาตรการทาง กฎหมายในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นของต่างประเทศที่ได้บัญญัติไว้ มีเนื้อหา รูปแบบ และ ลักษณะการคุ้มครองอย่างไร